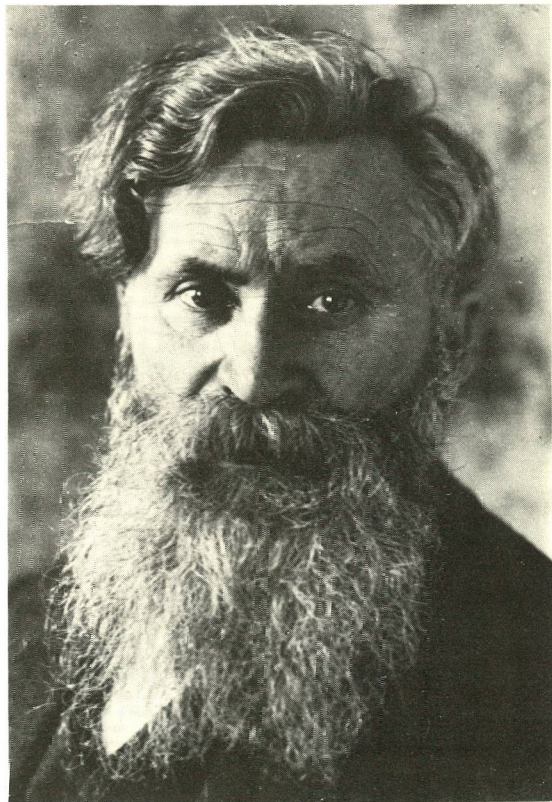

CLERCQ, René Desiderius de, leraar, letterkundige en activist (Deerlijk 14 november 1877 - Maartensdijk (Utrecht) 12 juni 1932).

Als jongste zoon uit een talrijk gezin van kleine middenstanders mag hij toch studeren: humaniora in Tielt en Kortrijk, een jaar geneeskunde en, na bemiddeling van professor Paul Frédéricq, filologie in Gent. Na zijn promotie tot doctor in de Germaanse filologie in 1902 wordt hij leraar: eerst als collega van August Borms te Nijvel, daarna in Oostende en ten slotte, in 1907, aan het atheneum te Gent, waar hij o.m. Adiel Debeuckelaere, Jozef Goossenaerts, Oscar de Gruyter en Hyppoliet Meert tot collega's krijgt. Bij het begin van de oorlog wijkt hij naar Nederland uit, maar keert als activist naar Vlaanderen terug. Na de oorlog vestigt hij zich definitief in Nederland, waar hij als letterkundige werkzaam blijft.

Als flamingant speelt De Clercq tot 1915 vrijwel geen rol. Afgezien van een paar strijdliederen, is ook zijn werk in die tijd meer in de volkston en veeleer sociaal en zelfs Belgisch-royalistisch dan Vlaams geëngageerd. Wel komt hij in De Witte Kaproen op voor de vervlaamsing van de Gentse universiteit; hij reageert in dat blad, samen met Alfons Sevens, o.m. tegen Albéric Rolin en diens

Union pour la défense de la langue française à l'université de Gand. De Duitse invasie vervult hem met verontwaardiging en hij trekt naar Nederland waar hij, gevestigd te Bussum, leraar wordt aan de Belgische School in Amsterdam. Hij treedt op 1 februari 1915 toe tot de redactie van *De Vlaamsche Stem*, waarvan hij, na het ontslag van Alberic Deswarte in augustus, samen met Anton Jacob, de hoofdredactie vormt. De vroegere gematigde koers van het blad wordt nu voorgoed opgegeven. Het negatieve antwoord van koning Albert op het zgn. Bussumer telegram (11 juli 1915), waarin A. Deswarte en R. de Clercq namens de redactie van *De Vlaamsche Stem* hun vertrouwen hebben gesteld in 's Konings „haute sagesse pour garantir la Flandre autonome dans la Belgique indépendante”, ontgoochelde De Clercq zo, dat het wel de definitieve stoot geeft aan zijn zich nu snel ontwikkelend strijdbaar flamingantisme. Als hij, vanwege zijn zwenking naar het activisme, bij koninklijk besluit van 5 oktober 1915 als leraar aan de koninklijke athenea wordt ontslagen, wekt dit bij de flaminganten algemene verontwaardiging. Hij vraagt nu ook ontslag bij de Belgische School en komt in direct contact met de Jong-Vlaamsche Beweging. Toch blijft hij vertrouwen op de Koning en wil „noch Waal, noch Pruis” zijn. Zijn groeiende Grootnederlandse overtuiging laat hij blijker in menig artikel en gedicht en hij gaat tekeer tegen de Belgische regering en tegen de passivisten. Zo verschijnt in *Dietsche Stemmen* zijn berucht pamflet *Havere tegen Vlaanderen* (1915-'16): het relaas van zijn overgang naar het activisme. Ook zijn dichtbundel *De noodhoorn* (1916) getuigt van die evolutie; de bundel vindt overigens grote weerklank bij de activisten en wordt door hen aan gevoeld als de vertolking van hun eigen gevoelens. Hij treedt nu verder nog toe tot de redactie van *De Toorts*, is lid van het Nationaal Komitee tot Verdediging van de Vlaamsche Zaak in België en wordt ondervoorzitter van de *Dietsche Bond*. Om zich actiever voor de Vlaamse zaak in te zetten keert hij in juni 1917 naar België terug. Hij wordt hoofdredacteur van het activistische blad *De Gazet van Brussel* en, om den broede, conservator van het *Wiertzmuseum*. Hoewel hij lid wordt van de Raad van Vlaanderen en in januari 1918 zelfs ondervoorzitter van het bureau, kan men moeilijk beweren dat De Clercq een leidende rol gespeeld heeft in het activisme. Wel werkte hij als dichter en als propagandistisch redenaar inspirerend en bezielend. Na de oorlog vestigt hij zich opnieuw in Bussum en daarna in Amsterdam. Hij blijft als lid van de commissie van de *Dietsche Bond* en van de opstelraad van *De Dietsche Gedachte* ijveren voor de Grootnederlandse opvattingen. De vrijlating van Borms (amnestiewet 1929) schenkt hem nieuwe hoop, en de oprichting van een derde Raad van Vlaanderen (1931) steunt hij met al wat hem nog aan invloed en krachten rest. De tekst van de uiteenzetting die hij op 12 juni 1932 op een vergadering van de Raad zal houden, ligt klaar, als hij diezelfde morgen bij vrienden te Maartensdijk overlijdt.

WERKEN: Artikelen en gedichten in *De Witte Kaproen* (1910-); *De Vlaamsche Stem* (1915-'16); *Dietsche Stemmen* (1915-); *De Toorts* (1916-); *De Gazet van Brussel* (1917-'18); *De Dietsche Gedachte* (1925-). - Dichtbundels: *De Zware kroon* (1915); *De noodhoorn* (1916). - Pamflet: *Havere tegen Vlaanderen* (1916).

LITERATUUR: R.P. Oszwald, *Deutsch-Niederländische Sym-*

phonie (1932); - A. Jacob, *René de Clercq*, in *Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde Leiden* (1936-'37, p. 123-147); - J.J. Wijnstroom, *René de Clercq's levensloop* (1937); - J.J. Wijnstroom, *René de Clercq* (1938); - W. Moens, *De dooden leven* (z.j., p. 15-39); - F. Fromme, *Begegnungen mit Vlamen* (1942, p. 12-33); - H.J. Elias, *Vijfentwintig jaar Vlaamse Beweging 1914/1939*, I (1969). KOENRAAD HULPIAU